



A'

CSASZARI ES KIRALYI FELSEG'
ENGEDELMÉVEL.

Nro 42.

Költ Bétsbenn, Sz. András Havának (November)
23-dik napján 1802-dik Elzrendőben.

B é t s.

Ezen hónap 18-dikán T. T. Báró Négyesé Szepesi Ignátz Úr, ki máf ez előtt négy elzrendővel Philosophia Doctorává tétetett Pesten, négy úgy nevezett rigorosumok után, az ide való Theologica Facultás előtt ditséretesen kiállotta a' nehéz próba tételt is (tentamen,) és szép tudományára, nevezetesen a' Theologióra tartozó tudományokban szerzett szembetűnő előmenetelére való tekintetből, Theologia Doctorává tétetett. Egerben végezte a' T. T. Báró, Kis-Papi elzrendőit, a' Pesti Universitásban lett Ph. Doctorrá, a' midőn még csak 17 elzrendős vólt.

X x

Magyar Ország.

Székesfejérvárról Nov. 8-dikán. Öröm, és Valásbeli buzgóság közt folyt el nálunk a' tegnapi nap, melly az új Szeminárium felszentelésére volt rendelve. Már reggel megfzóllaltak a' harangok; 's a' mozsarak durrogása, a' külömb külömbféle Czéheknek zászlóikhoz való gyűlése kezdette el, a' nevezett napon véghez ment pompás inneplést. Megyebeli Püspök Milassin Miklós Ő Excellenziaja reggel 9 óra tályban, kotsin a' Nagy Templomba ment, a' hol rá a' már ott öfzvegyült Papság várakozott. Innen ment, a' zászlókkal ékeskedő Czéhekből, az Oskolai Ifjúságból, a' város Tisztviselőiből, a' T. T. Veszprémi Káptalan Deputátusaiból, és külömb külömbféle rendű emberekből álló sokaság, harangzó, mozsarak dörgése, és gyönyörű muzsika között a' Szeminárium Templomába; a' hol a' Püspök, Ő Excellenziaja maga énekelte el a' *Veni Sancte*, Fő T. Szegedy Pál Nagy Prépost, és az ide való Nagy Templom Kanonokja F. T. Nagy Pál Urak állván mellette a' Sz. Szolgálat ideje alatt. Ezután F. T. Kanonok Nagy Pál Úr tartott igen érzékeny Deák beszédet, mellybe az új Szeminárium felállását elő adta, a' Királyi Felség kegyelmét, és a' Szeminárium felállítását illető engedelmet előterjesztette, Felséges Nádor Ispányunknak ez eránt való hathatós közbenvetését szívrő ható módon elő beszéllte, és a' jelenvalókat tiszta indulatból származható háláadásra serkentette; végre pedig Megyebeli Püspök Ő Excellenziajának különös, és hathatós törekedéseit illette. Ő Excellenziaja intette ezután fontos beszé-

de által, a' jelen volt Papságot, kötelességeinek annál hivatásosabban való teljesítésére, minél jobban törekedik Ő Felsége azon, hogy azok az emberek boldogságára fordíttassanak. — Erre az új Szeminárium Rectora felelt, a' mellyel a' Templomban tartott pompás tzeremóniáknak vége lett. — Azon épület fordítódott, a' Királyi Felség megegygyezésével Szemináriumnak; melly az előtt a' Karmelitáké volt;

Olasz Ország.

Májlándból Nov. 5-dikén. A' Státus Tanács végezése szerént, egy hónap múlva, a' Bonóniai polgári Felsőségre fog bízódni ismét, a' külső és belső tsendességre való vigyázás, úgy mindazáltal, hogy a' Kormányfőek fentartja magának azt a' just, hogy ezen hatalom' határait régülázhassa, úgy, a' mint jónak látszik. — A' hadi dolgokra ügyelő Minister jelentése szerént, a' jövő hónap első napján kezdődnek el a' katonai Oskolák Modénában. — Az Olasz Országai Respublika Vitze Praesese, azt adotta tudtára, a' Státus költségeire, jövedelmeire (Finantziára) ügyelő Minister által, a' Praefectusoknak, hogy olly Kommisszió állítódik fel, mellynek tagjai két Birtokosokból, két Fábrikásokból, és egy, külső Országai portékákkal kereskedő Kalmárból állanak. Kötelessége a' lesz ez a' Kommisszió, hogy a' mostani vámoknak, a' föld művelésre, nemzeti kézi művekre, és a' külső portékákkal való kereskedésre nézve lehető befolyását megvizsgálja, és vélekedését a' Praefectusok által, a' Finantziára ügyelő Ministerrel közölje. Ezen vélekedés, ismét új, és a' Kormányfőek ál-

tal választandó Kommisszió megvizsgálására bí-
zódik, melly osztán azt, a' mit jónak lát, közli
a' Kormányzékkel még a' jövő Januariusban,
hogy így a' vámok mivolta egészen más lábra
állíthatódnak.

Génuból Novemb. 6-dikán. Úgy mondják,
hogy Piemontban négy Püspökség lesz ezután,
és a' Tortonai, Bobbói Püspökségek eltöröltet-
nek. — Az Alexandriai erősség szorgalmasan
készítetik; ellenben a' Tortonai, és Turini vá-
rak lerontatnak.

Helvétzia.

Bernből November 5-dikén. Minekutánna
megtudta a' végre hajtó Tanács, hogy Generális
Ney nem csak úgy küldődött Helvétziába mint
katona, hanem úgy is mint tellyes hatalmú Mi-
nister, levelet írt az említett Generálisnak, melly
ide megy ki. „Az első Konzul ki nem nyilatko-
zathatta volna jobban Helvétzia eránt való jólté-
vő szándékait, mint az által, hogy katonai hatal-
madhoz, melly rád van bízva, az is járult, hogy
a' politikai dolgokba is belé szólhatsz. Ez által
a' Kormányzékkel egyenes öszve köttetésben
vagy, és sok módod van benne, hogy azon esz-
közökre figyelmezz, mellyek az első Konzul szán-
dékának elérésére szolgálnak, melly ezen Respubli-
ka tsendességének, és rendének helyre állítása.
Engedd meg polgár Minister, hogy a' midőn a'
Frantzia Kormányzék téged választott, örü-
hessünk annak, hogy olly személyt rendelt
ki, kit mi minnyájan tisztelünk, és a' kiben,
vitézi, 's szembetűnő tulajdonságain kívül a-
zok is megvagyának, mellyek valakit a' Státus

közönséges Tagjává, és jó polgárrá tesznek. Alig léptél bé hozzánk: már is szembetűnő szolgálattal tettél Helvétziának, 's tzeljaidnak kijelentése, zálogúl szolgál Hazánk eránt teendő érdemeidnek bizonyosságára ”

Lausánnából November 6-dikán. Híre futamodott itt annak, hogy a' Frantzia katonaság ide hagyja Helvétziát, és tsak három ezer ember marad nálunk. Min fundálódik ez a' hír, nem tudhatni; annyi bizonyos, hogy több új, 's Helvétziában lévő tsapat, parántsolatot vett, hogy mennyen vizsgálja.

Tigúruból Nov. 8-dikán, Midőn polgár Usteri meghallotta, hogy Kántonunktól Párisba küldendő Deputátussá választatott, így írt a' Kormányfzék Képviseelőjéhez. „Tegnap estve esett értesemre, hogy Kántonunk Gyűlése által Párisba küldendő Deputátussá választattam, és reám bízódott, hogy tehetségemet, 's belátásomat én is fordítsam Hazánk javának, és tsendességének vizsgálására. Méllyen által járja szívemet azon sebeknek meggondolása, mellyeket újjonnan ejtettek a' Hazán, a' szomorú megtsalódások, és a' mellyek miatt az, egészfszen eltikkadt, még jobban is neki mérgesítettven sebei, az idegen szerek által: de meglévén belsőképpen győződve az eránt, hogy minden jó polgároknak kötelessége az, hogy Hazafi társai' eránta való bizodalmanak megfeleljen, midőn a' Haza hívja őket segítségére, hogy a' mennyiben telik tőlök, erejeket, legalább annak megtartására fordítsák, a' mit még el nem vesztett, és a' jövőendő eránt való bizonytalanságból kiragadják: nem állok elment választatásomnak. Igérem kedves Hazám”

fijainak, és azok' Képviselőinek, hogy a' Párisban leendő Gyűlésben, nem szünöm meg, tehetőségemhez, és meggyőződésemmhez képest, minden részre-hajlástól távól lévén azt tanátsolni, a' mi a' rendet, és tsendességet vízfza hozhatja Helvétziába, minden polgárokat, polgári, és politikai jussaik eránt bizonyosokká tehet, és a' Haza javát, 's mástól való nem függését elő mozdíthatja. Vajha! magoktól vetemedtek volna arra minden hazafiak, hogy Párisba tartsák azt a' Gyűlést, a' melly Helvétziában is megeshetett volna! Vajha ne tsak az árnyéka, hanem a' valósága lenne meg azon szabad tanátskozásnak, mellybe magát a' tekintet, részre hajlás, félelem ne elegyítené!!!

Sz. Gallenből Novemb. 9-dikén. A' múlt vasárnap, a' templomban tevődött a' Papok által közönségessé, a' Frantzia Minister azon parantsolatja, hogy minden ember rakja le a' fegyvert, különben magának tulajdonítsák az engedetlenek, ha valami éri őket. Zúggott a' Község ezen kedvetlen parantsolat hallására, és lármá lett volna a' zsibongásból, hanem mihelyt a' dörmölés észre vevődött, mingyárt rá kezdte a' Kántor az éneket.

Svájtzból November 12-dikén. Midőn éppen a' templomból mentek polgár Reding, és Maurer haza felé, az útszán elfogattattak. A' Helvétziai Kormányfzék ebbe semmit se tudott. Úgy látszik, hogy a' Frantzia Generálisoknak még előre parantsolat adatott ki ez eránt; de a' mellynek teljesítése, bizonyos okokra nézve, mind eddig haladt. Úgy hallatik, hogy az elfogattattak Párisba vivődnek, és addig el nem bocsátódnak, míg

Helvétzia dolga Párisban el nem dűl. Mivel már a' Frantzia Kormányfűk, vagy rövidebben szűllvűn az első Konzul akarja letsillapítani, a' felháborodott Helvétziát: nagyon tart tűle, hogy ha tsak azokat el nem viteti egy darab ideig Helvétziábűl, kikre a' Svűjtzer polgűrsűg halgat, fűstbe ne menjenek minden tűlűjai.

Schafhausumbűl Novemb. 15. dikűn. Azon kűt űgy nevezett Helvétziai Brigada, mellyet a' nyakunkra toltak, ide hűgy ugyan bennűnket, de isműt űj erű nyoműl bű helyűbe, rűsz szerűnt a' Wallisi tartoműnybűl, rűsz szerűnt Genevábűl. — A' Bernai Kűntonnak polgűr Bay helyett, műs Kűpviselűje leszű: mivel az emlűtett polgűr nem igen szerette, hogy a' vűlt Konstitűtziűnűl fogva állű Tűszűviselűk, isműt folytassűk hűvűtaljokat. Műr tudtűra adűdott, hogy tegye le űnkűnt hűvűtalűt: mivel tűbbű nem akar a' Kűrműnsűkűk elűi szűlgűlatjűval.

Nűmet Orűszűg.

Hanaubűl Nov. 2. dikűn. Kolűniűn kereűstűl sok Helvétziai polgűrok űtaztak London felű; műsok pedig ugyan ezen űtűjűkbűl vűszűza fordűltak. Nem igen leszűz halűza űtazűsoknak, rűsz szerűnt azűrt, hogy a' Svűjtzi vűlt Gűlűsűnek, vűszűza menetelekkel tsak a' hűlt helyűt talűljűk; rűsz szerűnt azűrt, hogy miűlta az Anglus Ministerium tudűsűttatott a' Frantzia Respublikűnak, Helvétzia erűnt valű tűlűjűrűl, egűszűn egygyet fordűlt a' dolog, és műs szűmmel kezdi nűzni az Anglus Kűrműnsűkűk azt, a' mi Helvétziűban esett, és mostanűban esik. — November 20. dikűra van hatűrozva, az Orűniai űrűkűs Hertzeg-

nek, mint uralkodó Fejedelemnek, Fuldaba való bemenetele.

Monachiumból November 3-dikán. A' Bavariai V. Fejedelemnek pótlásba menő Klastromok, és más Papi jószágok eránt, következők rendeltettek. 1. Azon parantsolatok, mellyek ez előtt, az új Szerzetesek' Klastromokba való bévételéről, és a' Szerzetes jószágoknak elidegenítéséről szólnak, most is megújítódnak. 2. Azok, a' kiknek a' kezeknél valamelly Klastromi jószágot illető kötelező levél van, tartoznak azt három hét alatt az arra rendelt Kommisszióknak kiadni, különben ha eltagadják, két annyira büntettetnek, mint a' mennyiről szól a' náluk lévő kötelező levél. 3. Az adósoknak is tudtára adatik, hogy másuva nem szabad fizetni, sem a' tőke pénzt, sem az interest, hanem csak a' V. Fejedelem által e' végre kirendelt hiteles Adminisirációnak. 's a' t.

Regensburg Nov. 6-dikán. A' Császári Kir. Felségnek minden gondolatai, mellyek a' Deputációval közöltettek, az egyenességen, részre nem hajló igasságon, Német Országának, és az abban lévő minden Rendeknek bódogságán fundálódnak. Bizonyosága a' Cs. Kir. Felség' köz hasznú tzeljainak, az a' tudósítás is, melly a' folyó hónap 6-dikán közöltetett, Plenipotentiáriussa által, a' Frantzia, és Orosz Ministerekkel. Így van ezen levél értelme. „Az alább írtnak szerentsége van azt közleni, a' mit a' rendkívül való Deputáció, rész szerént mind azon Fejedelmek', és minden Rendek' sorsának meghatározására nézve végezett, kik a' békeségnek ártatlan áldozati; rész szerént pedig minden tartományok

ban (mellyek új kezekre kerülnek) a' politikai, és Ékkle'siai állapot meghatározására nézve megállított. Midőn ezen végezéssel, mellyből igasság, ember szeretet, 's nemes lélek tetfzik ki, a' maga határ nélkül való helybe hagyását örömmel egygyesíti: által látja azt is, hogy köteles, hogy a' két Hatalmasságok Ministerjei által előterjesztett, és hasonlóképpen nemes lélekből származott javaslást, melly fundamentomúl szolgált a' végezéseknek, valamint szintén az említett Ministerek ezen nagy tziel elérésére való szíves törekedését igen nagyra betsülje. Reménylven azt, hogy a' Deputátzió végezése, a' magokat közben vető Hatalmasságok Ministerei által elfogadtatik; az eránt való bizodalmát is kijelenti, hogy az is helybe fog hagyódni, a' mi a' Treviri V. Fejedelemre, és hozzá tartozó embereire, Tisztviselőire nézve végeztetett, hogy tudniillik Augsburg városában, a' Püspöki Kastélyt, és az ahoz tartozó épületeket, míg él tsendesen bírhasa: mivel ennél fogva egy olly személly sorsa határozódik meg, a' ki mindenek ítélete szerént méltó arra, hogy különös tekintetbe vevődjék." Ide ragasztotta a' Császári Kir. Plenipotentiarus azon jegyzéseit is, mellyek a' megkárosodott személyekről való gondoskodást ajánlják, és a' mellyek azt mutatják, hogy szinte úgy szíven fekszik a' Császári Királyi Felségnek a' mások' kára, mint azon igasságos tulajdon jussai, mellyekre hol egyfzer hol másfzor figyelmetessé tette a' Deputátziót.

Frankfortból November 9-dikén. G. Elz, a' Császári Királyi Felség Madritban leendő Követe:

tegnap érkezett ide, és útját folytatja Spanyol Ország felé.

Berlinből November 9-dikén. Olly jóltévő Királyi Rendelés tevődött itt közönséggessé, mellyben leírodik, a' szegényebb sorsú szülék gyermekeinek, a' mérges himlő erejétől való mególtalmazására tett intézet. Maga a' Király fog gondoskodni, mind azon házról, mellybe vihetik a' szülék gyermekeket, azokba a' himlőt akarván óltatni; mind azon Orvosokról, kiknek a' lefesz fő gondjok, hogy ez az institutum minél jobb lábon állhasson, az egész Státus hasznára. Ha az óltás alkalmatosságával, vagy egygyik, vagy másik gyermekre nézve, valami patikai szerre lefesz szükség: az is ingyen adódik a' Királyi patikából. Pontról pontra le vagynak írva ezen Kir. rendelésben azok a' regulák, mellyekhez tartozik magát tartani, ez a' jóltévő Institutum.

Regensburg Nov. 12-dikén. Hertzeg Lövenstein azt terjesztette a' Deputátzió eleibe, hogy ezután szeretne bírni, egy virilis voksal a' Német Orzági Hertzegek' Kollegiumában. Ezen kívánság előterjesztésére, mivel a' Deputátzióra nem tartozik a' dolog, a' Császári Királyi Felséghez, és az Imperiumhoz való folyamodás ajánltatott. — A' Treviri, és Kolóniai Káptalanok tartására ilendő summát rendel a' Deputátzió. — Azon Hertzegekre nézve, kik a' Rajna bal partján fekvő Német tartományoknak, a' Frantzia Respublikával lett öfzveköttetése miatt, mindenektől megfosztattak, azt reményli a' Deputátzió, hogy talán visszfa térhetnek hazájokba, és ott gond lefesz tartásokra. Ha pedig ez így nem találna esni, tehát bizonyos Fundust rendel a' Deputátzió, tar-

tásokra. — Még sem tevődtek közönségesse azon közelebbről való világosítások, meghatározások, mellyek a' második plánum mellé ragasztódnak.

Frantzia Ország.

Párisból Nov. 8. dikán. Mintha az ellenkezés lelke foglalta volna el az Anglus Írókat, olyanok ismét azon soraik, mellyek a' Frantzia Respublikát, és Angliát illetik. Azt erősítik, hogy 17 línea hajó evezett ki Portsmouthból, egészen felkészülve, és azt jegyzik meg, (tézolozván a' a' minapában a' hivatalbeli Párisi Újság által közönségesse tett szavakra) hogy nem panaszkodhatik Frantzia Ország, ha Anglia is úgy mutatja magát, mint Minervát festik, és sisák van a' fejében, dárda a' kezében. Különösen ki kelnek ezen állítás ellen: hogy a' Frantzia Országnak Angliával való öfzyeköttetése, az Amiens-i békességen fundálódik. Azt állítják, hogy a' mit Anglia az Amiens-i békességben engedett, azt a' Fr. Respublikának akkori állapotjához képest engedte. De annyira megváltoztatta az említett Respublika azóta akkori állapotját, hogy ennél fogva éppen nem köteles Anglia arra, hogy a' békességben meghatározott, és még most is hatalmában lévő bírtokokat kezéből kibotsássa. Ennél fogva meg kell nála maradni mind Máltának, mind a' Hollandusok Kolóniáinak, annyival is inkább, hogy a' minapában Hollandia belső dolgaiba is belé elegyítette magát Bonapárté. — Még tsak azon szavakat is űzik fűzik, mellyeket a' Roueni Praefectus intézett a' polgárokhoz, akkor, mikor Bonapárté arra utazott. —

Párisból Nov. 9-dikén. Valahol megfordult Bonapárté: mindenütt a' legnagyobb tisztelettel fogadtatik. Megtörtént az első Konzul mostani útjában egy bizonyos városban, hogy az Előke-lő polgárok, kik azért voltak kirendelve, hogy a' többi polgárság nevében, előre elkészült be-fzéddel tiszteljék meg az első Konzult, azt se tudták mit mondjanak, úgy meghökkentek a' fé-lelemmel öszve kötött tisztelet miatt Bonapárté látására. —

Párisból Nov. 10-dikén. Az Amiensi békes-ség' XIV dik tikkelye késleltette eddig azt, hogy a' Londoni Követ ide, az ide való pedig London-ba menjen. Tudva van, hogy az említett tzik-kely azt tartja, hogy mind a' két Hatalmasságok-hoz tartozott alatt valók jószágaikért, melyek a' múlt háborúban elfoglaltattak, különösen elég tevődjön. Számosabban vagynak azok az Anglu-sok, kik a' Frantzia Respublikában megteleped-tek, mint azok a' Frantziák, kik Angliába által mentek; 's ennél fogva többre ment sokkal az, a' mit a' Frantzia Respublika köteles lett volna fizetni Angliának, annál, a' mit ez tartozott meg-fordítani az említett Respublikának. A' Revolú-tzió ideje alatt igen kevés, vagy éppen semmi hasznát sem vette a' Respublika ezen jószágok-nak. Anglia pedig töke-pénzt tsinált belőle. Ezen nehézséget is elhárította az első Konzul, enged-vén az Anglus Kormányfőzék kívánságának. —

Arra mutatnak az újabb történetek, hogy a' Pesersburgi Udvar nem idegen többé attól, hogy az Amiensi békességnek, Máltát illető részét, a' több Hatalmasságokkal egygyütt, pártfogása alá vegye (garantírozza.)

A' Német Országí Imperiális városoknak, mellyeknek száma tudva van, Ministereik lefz- nek ezután, nem tsak Párisban, hanem a' Csá- szári Királyi Bétsi Udvarnál is. — Schenel (Né- met-fi) híres mechanikus, most Párisban vagyon, ki olly muzsika-szerszámot talált, melly a nem o- corde-nek neveztetik, és a' hangja legjobban közelít az emberi hanghoz. — Azon társa- ságban, mellynek tzélja az, hogy az ember ré- fzeinek természetét mind jobban jobban kitapo- gassa, (société des observateurs de l' homme) igen szép tapasztalásait tette közönségessé polgár Nyston; nevezetesen megmutatta, hogy az úgy nevezett galvanismusnak különböz az ereje, a' hirtelen meghólt emberre nézve, a' szerént, a' mint egy, vagy más oka van a' hirtelen halálnak. Továbbá azt is igyekezett megmutatni, hogy az emberi tagok közzül a' szív az, mellyen leghofz- szabb időre észre lehet venni a' galvanismus ál- tal okozott rángatódzást. Annnyival jobban meg- édemli ez a' jegyzés a' tudósok figyelmetességét, hogy eddig éppen ellenkező állítatott a' szív- ról. —

Strafsburg Nov. 11-dikén, Nints még egé- fzen meghatározva, mi lefz a' Rajna bal part- ján vólt bírtokos Fejedelmek' adósságából. Mert még azért, hogy a' Frantzia Kormányfzék ma- gára vállalta, hogy azon tartományokban vólt külső Kormányfzékek által magokra vett adóssá- gokat megfizeti, mint ollyan adósságokat, mellyek a' Frantzia Respublikával egygyesített tartományok terhei, koránt sints a' dolog egészen meghatározva. Felmarad ez a' kérdés: hát azon tartományok adósságát, mellyekben illyen külső

Kormányfőzék nem volt, mint némelly Papi jószágokban, ki fizeti meg?

Anglia.

London Nov. 2-dikán. Még mind eddig se boldogúlhatott, Generál Stevart, (ki Egyiptomban van) azon szándékában, hogy a' Beyeket öltve békéltethette volna a' Fényes Portával. Most is foly a' hadakozás Egyiptomba. Alexandriában benne vagynak seregeink. — Húsz ezrtendő előtt fél annyi volt az úgy nevezett egyesült Amerikai Státusokban lévő lakosok száma mint most, melyekben mind öltve 6 millióra tevődnek a' lakosok. Olly nagyon virágzik kereskedések, hogy a' kivitt portékákból bemenő haszon 86 millió tallerra tétetik.

London Nov. 3-dikán. Három Királyi hajók indultak ki a' múlt szombaton igen sietve a' Falmouthi kikötő helyből, rész szerént Lisbona, rész szerént Napkeleti és nyugotti Indiák felé, titkos rendelésekkel, de a' melyekről még senki se tud bizonyost. — A' Gibráltárból érkezett hírek úgy folynak, hogy a' Spanyol Király, említett helyen lévő örző katonáink', és alattvalóinak egygyütt való társalkodását megtiltotta. A' Sz. Rochi Spanyol erősség Kommendánsa letevődött hivatalából tsak azért, hogy Gibráltárban lévő Tisztjeinkel, szomszédság kedvéért társalkodott. —

Londonból Nov. 5-dikén. Minister Addington, több Parlamentom tagjaihoz küldött, olly rövid levelet, melyben azt jelenti, hogy mihelyt a' Gyűlés elkezdődik, melynek ideje a' folyó hónap 16 dikára van határozva: mingyárt azon legyen az alsó Parlamentom, hogy Orátort válasszon. Azt is írja, hogy mivel felette fontos

dolgok fognak a' Parlamentom eleibe terjesztödni: tehát igen óhajti, hogy minél számpsabban gyűljenek öfzve annak tagjai. — Bombay felől érkezett tudósításokból azt halljuk, hogy a' Chinai Császá, igen kedvező rendelkezéseket tett az ott folytatni szokott kereskedésünkre nézve; sőt Chinában lévő Ifjainknak ajánlotta az oda való nyelv tanulását, mint olyan eszközt, a' mi a' két Nemzet közt folyó kereskedésre nézve igen szükséges. — Az Artesiai Gróf, és Hertzeg Berry, Glas-cowba érkeztek a' múlt héten, több fő Személyek társaságában.

Batava Respublika.

Hágából November 5-dikén. A' voksolásra nézve tett újabb rendelkezések ide mennek ki. „Személyessen bír ezen jussal valamelly polgár, midőn arról van a' kérdés: mit tart a' Konstitútzió? hogy mint foilyanak a' departamentomokban lévő Tisztviselőkre bízott dolgok? vagy mikor választók neveztetnek ki. A' Választóknak bizonyos értékeknek (jölzágoknak) kell lenni: de a' mi attól függ, millyen tehetős valamelly departamentom. 80 forint legfellyebb is az a' summa, mellyet lekell tenni, ha azt akarja valaki, hogy választódhasson. A' választás bizonyos tzedula által esik, melly azon polgárokhoz küldődik, kiknek jussok van a' voksolásra. A' ki nem akar voksolni, holott jussa volna, tizenkettő rélzét tartozik fizetni azon taksának, a' mi ez-tendeig a' házára esik. Szükségesnek tartotta a' Kormányfzék ezen rendelkezéseket: mivel legtöbb zürzavarok származtak abból eleitől fogva, hogy nem tudta ki ki azt, mitsoda jussal bír. —

Hágából Nov. 6-dikán. Elútazván már mind az Angliai új Követ Páris felé, mind a' Frantzia Követ London felé: még sem elégítettethet meg sokaknak kívánsága még eddig ugyan, az eránt: vallyon vitte é magával Generális Andreossi Párisból azon feltételeket, mellyek Angliát, és Frantzia Országot a' kereskedés költsönös haszna által öfzve kaptsolják? 's ha vitte mik lehetnek azok a' feltételek? Sokat függelstének fel ettől azok, kiknek elméjekben megfordúlnak egyfzersmind, az innen származható következesek, nem tsak Európára, hanem a' világ más részeire nézve is, és úgy tartják, hogy ez a' tziel, hatásosabb vólna a' közönséges tsendességnek megerősítésére, mint az úgy nevezett arányúság (aequilibrium) feltartására tzielozó törekedés, melly soha sem tökéletes, és vagy egygyik, vagy a' másik részről hamar felbillen, mihelyt azt a' költsönös haszon nem tartja. —

Brüsselből Nov. 9-dikén. Még ez előtt három elztendővel, tíz millió forintból álló summát vett fel a' Frantzia Respublikához tartozó Flandria, Belgiomtól, melly summa a' közönséges épületekre, töltésekre, útakra, és víz árkok jobbítására fordítódott. Míg a' Frantzia Revolútzió tartott, mind a' töke, mind az interest veszedelembe forgott. — A' mostani Frantzia Kormányfzék, olly rendeléseket tett, hogy mind a' folyó, mind az ez előtt való interesse fizetődik ezen nevezetes summának.

Jelentés.

A' Magyar Hírmondó Írójának mostani lakása, a' Kohlmarkt nevű úttzán vagyon, 300 számú házban, a' 4-dik Contignátzión, Szalai híres Magyar Szabó Szobái mellett.

T O L D A L É K.

A Magyar Hirmondónak, November 23-dik napján 1802-dik Esztendőben költ árkusához.

J E L E N T É S.

A' Német-Magyar és Magyar-Német Lexicon újra ki fog nyomtattatni, megjobbítva és sok ezer szókkal meg bővítve. Szembetűnő jobbítások ezen második kiadásban ezek:

1. A' Lexicon Német-Magyar Részé eleibe, a' Német nyelvnek rövid Grammatikája nyomtatatik ki magyarul előadva; a' Magyar-Német rész előtt pedig, egy rövid Magyar Grammatika lesz a' Német nyelven.

2. Minden magábanérthetőhöz hozzá tétetik neve szótskáján (articulussán) kívül az is; hogy hányadik Ejtegetésre tartozik, és a' Többsége is kitétetik, ha a' szótól nem rendszerént formálódik, vagy formálódásában a' magábanhangzót elváltoztatja.

3. Azon közép Igéhez, mellynek öszvetett Idője a' senn Segítő Igéből formáltatnak, mindennütt oda van téve az Egészszeműlt, így: *Sehen e. ich bin gegangen.*

4. A' rendetlenül formálódó egygyes Igék után kiíródnak az Aligműlt, és Egészszeműlt Idők, így: *Treffen; a. ich traf, e. ich habe getroffen.*

5. A' nyelvtanulók könnyebbségére, a' Szók sorjába tétettek, a' rendetlen Igéktől származó

Aligmúltak is, a' honnan ráigazítódnak a' szó eredetére, p. o. ezt aß, keresheti a' tanuló az A-betűben, 's onnan igazítódik az Effen szóhoz, mivel az ennek Aligmúltja.

6. Ezen kiadásban feltalálják a' Nyelvtanulók és Fordítók azokat az idegen szokat, a' melyekkel igen sok új Német Írók élnek, ha szinte azok helyett más igazi német szókkal is élhetnének; minéműek ezek. Avanciren, Avisiren, Jovialisch, Malheur, Nuance, Picknick, Risiko, Raison, Raisonnable, Raisonnement, Raisonniren, és sok ezer ilyenek. Öszvefediem ezeket a' következő tzimű könyvekből. Wörterbuch zur Erklärung und Verdeutschung, der, unserer Sprache aufgedrungenen fremden Ausdrücke. Ein Ergänzungsband zu Abelungs Wörterbuche, von Joachim Heinrich Campe. 2. B. 1801. — Encyclopädisches Wörterbuch, oder alphabetische Erklärung aller Wörter aus fremden Sprachen, die im Deutschen angenommen sind. 1793 — 1802. Heinrich Baus deutsches orthographisch-grammatisches Wörterbuch, mit einem Verzeichnisse ausländischer Wörter und Redensarten, welche im gemeinen Leben am öftersten vorkommen 1793.

7. A' Magyar-Német részben, kitétetik a' magábanérthető többes e, a' hol szükséges mint itt p. o. kéz, t. kezek, ló, t. lovak. Ugy szinte az ígék után is, a' rendetlenül formálódó Idők, mint itt Inni, J. j. iszom, iszol, iszik, (iszom, iszod, isz/za.) F. j. igyam, igyál, igyék. (igyam, igyad, igya) 's a' t.

8. Mennyivel leszsz bővebb ezen második kiadás az elsőnél, hozzá lehet vetni, az árkusok számából, melly a' két részt, öszvevévén 70 — 80 árkusra megy: az első kiadás 28 árkus volt.

8. A' mi illeti a' Lexiconba felvett, vagy abból kihagyott szókat; felvétettek minden szükséges szók, elhagyódtak pedig a' szükségtelenek, mellyek tsak a' könyv árkusait szaporították volna, és a' mellyeknek elmaradása által a' könyv fogyatkozást nem szenved. Azonban, nem tsak az Adelung, és Scheller Lexiconaiban feltalálható szókból, kiválogattak a' szükségesek, hanem sok újabb tiszta Német, Német-Deák, és Német-Frantz Lexiconokból öszveszedettek azok a' szók, mellyek Schellerben nintsenek. Ezeknek száma sok ezerekre megy. Itt is kiválogattak a' szükségesek, az öszvetett szók közzül pedig az olyanok, mellyeknek az egygyes szók értelmekből legkönnyebb kitalálni jelentéseket, elhagyódtak p. o. *Wahant*, ángolnabör, innen *Wal*, ángolna, *Waut* bőr, 's többilyenek.

9. A' Lexicon első kiadásában sok helyeken deák szók fordulnak elő magyar szók helyett: ezek most kimaradtak, és magyarul tevődtek ki. Ez előtt t. i. két esztendővel Magyar és Erdély Országban tett útazásomban öszveszedvén a' környékszókat, most ezeknek haszonra lett fordítások által, sok nehézségeket elhárítottam. Így p. o. ezeket *geschickt*, *ungeschickt*, Magyar Országi beszéd mód szerént, egy szóval nem tehettem jól ki, mert ez a l k a l m a t o s nem mindenkor haszna vehető, az elsőnek kitételére; ezt pedig *ungeschickt*, nem tehetjük ki ezzel alkalmatlan, mert illyen értelemben *ungeschickt* soha sem élnek vele. Ez a' szó pedig ü g y e s, melly Erdélyben a' köznép szájában is forog, éppen ezt téz *geschickt*, és ügyetlen *ungeschickt*. E' szerént hát *Geschickt*, i. alkalmas, alkalmas, ügyes, életre ter-

mett. 2. derék, dologhoz értő. Ungeschickt, ügyetlen, élheterlen, gyáva. 2. tudatlan. Így, ezt a' szót ernsthaft, kénytelen voltam deákül tenni így serious: már most tudom, hogy a' túl a' dunai kerületnek egy részében, rendre élnek ezzel komoj (komoly) komojság, még a' köz emberek is, éppen ezen értelemben ernsthaft, Ernsthaftigkeit, 's megkülömböztetik ettől komor, komorság. Az efféle példák bizonyossági lehetnek egyfzersmind annak is, mennyire szükséges az Országoknak minden részeiből az élő beszédmodot, 's a' környéklizokat öszvelzedni.

A' Munkához új betűk öntettek Mannsfeld leghíresebb betűöntőnél, melyek valamivel nagyobbak, és könnyebben olvashatók, sokkal izebb formájuk pedig, mint az első kiadás betűji.

Hogy a' könyvet, a' papiros mostani drágaságához képest, még is oltsón megfizerezhessék, főképpen a' tanulók; legjobbnak találtuk erre az előrefizetés módját; így a' két rész ára 2 forint 30 kr. író papirosra 4 forint. A' kik nyomtató papirosra fizetnek, most előre 2 forintot, az első rész vételekor 30 krt. tesznek le. Az előrefizetés ideje tart a' folyó esztendő utolsó napjáig. Ezen az áron, az előrefizetőknek sem adhatnánk a' Munkát, hanemha egy nemes lelkű Nagy Hazafi segedelmet ajánlott volna az igen költséges nyomtatásra. Az előre-fizető E. Hazafiak nevei, a' kik a' Munka kinyomtatását ez által elősegélni méltóztatnak, a' könyv eleibe fognak nyomtatódni. Méltóztassák tehát E. Neveiket, ahoz járuló tizímjeikkel egygyütt, az előrefizetést beszélő Titt. Uraknál beírni.

Az Előrefizetés ölfelvezedésére a' következő
 N. E. Urak kéretnek alázatosan.
 Aradon Director Titt. Mándik Úr.
 Baján Kuntze D. Patikáros Úr.
 Besztertze-Bányán Prof. Kubány.
 Debreczenben Prof. T. Sárváry.
 Egerben T. P. Horváth Eusebius.
 Enyeden Prof. T. Bodola.
 Eperjesen Prof. T. Kralovánfszky.
 Győrött Prof. T. Német és Müller Könyvkötő.
 Gyulán Bakai János Könyvkötő.
 Kassán Fűskúty Landerer Ferentz Könyvnyom-
 tató.
 Késmárkon Rector T. Podkonitzky.
 Ketskémén Prof. T. Kalos.
 Kolosváron Prof. T. Dányi és T. Pap Szath-
 máry.
 Komáromban Prof. T. Katona és Bódai János
 Könyvkötő.
 Körmöczön Director Titt. Kaszner.
 Kőszegen Ludvig Sámuel Könyvkötő.
 Léván Lovas László Könyvkötő.
 Losontzon Prof. T. Várady, és Gergely Gábor
 Könyvkötő.
 Lőtsén Rector T. Liedemann.
 Maros Vásárhelyen Prof. T. Antal,
 Miskoltzon Prof. T. Várady.
 Nagy Váradon Prof. Titt. Keresztúry.
 Pápán Prof. T. Márton, és Zsoldos János Könyv-
 kötő.
 Pesten és Budán Kilián, Eggenberger, és Kis Ist-
 ván Könyvkötő.
 Pétfőt Prof. T. Bognár, és Wajdinger Márton
 könyvkötő.

Posonban Schweiger Könyváros.

Rosnyón Prof. T. Farkas.

Sáros Patakon Prof. T. Szombathy, és T. Gelely.

Selmecz-Bányán Prof. T. Járossy.

Szathmár-Némethiben Abel János Könyvkötő.

Szebenben Prof. T. Binder.

Szegeden Kiebling Könyvkötő.

Székesfejervárott Lang Agoston Könyvkötő.

Szigeten Prof. T. Hary.

Szombathelyen 'Soldos István Könyvkötő.

Temesváron Director Titt. Salmann.

Zilajon Doctor és Prof. T. Gyarmathy.

Vátzon Prof. Titt. Hegyi.

Veszprémben Káptalanbeli Fiskális Tekint. Takács, — Urak.

Az Előrefizető Hazafiak neveit Pro Magyar Hírmondó útasítás alatt méltóztassák a' nevezett, 's Titt. Urak Bétsbe felküldeni, kiknek hazafiúi fáradozásáért, minden 11-dik nyomtatványt ingyen fogunk leküldeni.

A' kiknek a' Hazában olyan Német vagy Magyar szókból álló Gyűjteményjeik vólnának, mellyek Lexiconokban nem találtnak fel; méltóztassák azokat a' fellyebb írt útasítás alatt felküldeni, hogy hasznát vehessük. Ha csak egy-néhány szó vólna is az, már tökéletességére szolgál a' Lexiconnak ha belététeik. A' kik pedig többet fáradoztak ezen munkában, 's nagyobb Gyűjteménnyel előmozdíthatják jó igyekezetünket; az olyan Erdemes Hazánkfiai eránt, a' kiadandó Lexicon megküldésével fogjuk háládatosságunkat némü némüképpen megbizonyítani.

A' Lexicon ára egyébaránt 5 forint lesz, és a' két rész egymástól különválasztva nem adódik el.

Némelly Tudós Hazafiak, kikkel ezen munka közöltetett, javasolták, hogy illyen móddal kellene Deák és Frantz nyelven Magyar Hazafiaink számokra Lexiconokat készíteni: ne hogy tsupán tsak a' Deák nyelvért, a' Páriz-Pápai drága, 's azomban fogyatkozásokkal telyes Dictionáriumát kényteleníttessenek a' Tanulók, nem lévén más, megszerezni. Ajánlván magokat ezen Erd. Hazafiak arra is, hogy a' nagy Munkán készek velem egygyütt dolgozni: meghatároztuk, hogy a' most kiadandó Lexicon elkészülése után, a' Frantz-Magyar, és Magyar Frantz, azután pedig a' Deák Magyar és Magyar-Deák Lexiconokat adjuk ki, 's ezeket is a' kitett oltsó áron megszerezhetik annak idejében azon jó Hazafiak, kik tiszta jó igyekezetünket előfizetés által, elősegélleni méltóztatnak. Bétsben November 21-dikén 1802. esztendőben.

Márton József.

Harmadszori Tudósítás.

A' jövő December hónapnak 13-dik napján, mind a' Successor, mind a' Creditor Uraknak köz akaratjával, Köszegi szabad Királyi városban helyheztetett jó karban lévő, jó erős matériálékból épült Keltz nevezetű ház, mellynek felső Tractusában (részében,) egy jókora ebédlő, azon kívül 2 szoba, egy kis kávékonyha, és egy úgy nevezett garde robe szobátska vas ajtóra,

alsó Tractusában pedig 3 szoba, egy nagy konyha, egy bolt, 300 Posonyi akóra való pintze, egy kotsi szín, 6 lóra való istálló; hátul egy kőfallal kerített kert vagyon, 10 hóld szántó földel, 4 hóld gesztenyével, és egy rétetskével, licitáció (kótya-vetye) alá fog botsáttatni, és a' licitáció ugyan a' nevezett házban reggeli 10 órakor fog lenni. Köszegen November 9-dikén 1802.